

podtopionych nieużytków, osuszania torfowisk, następują poważne zmiany w szacie roślinnej dużych połaci kraju. W pierwszym rzędzie znikają bezpowrotnie zbiorowiska roślinności wodnej i bagiennej, z wieloma interesującymi gatunkami roślin. Należą również do nich przedstawiciele rodzaju *Nymphaea*, przede wszystkim niewątpliwie u nas rzadsze grzybieńce północne. Zdumiewający jest fakt, że te naprawdę przepiękne i warte opieki rośliny, dotychczas jeszcze nie zostały umieszczone na liście gatunków prawnie w Polsce chronionych. Oby wkrótce nie było na to za późno!

Proponujemy, aby najładniejsze z opisanych tu znalezisk, oznaczone na szkicu sytuacyjnym jako stanowisko nr 1, uznać za pomnik przyrody. Autorzy wystąpią w tej sprawie do Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody we Wrocławiu.

Jerzy Zabawski i Jan Matuła

PISMIENNICTWO

Fabiszewski J. 1985 *Nowe dane florystyczne z Dolnego Śląska*. *Fragm. Flor. et Geobot.* 9 (1) : 7—12.

Fleek E. 1891 *Flora von Schlesien preussischen und österreichischen Anteils*. Breslau.

Kuczyńska I. 1961 *Notatki florystyczne z Dolnego Śląska*. *Fragm. Flor. et Geobot.* 3 (2) : 305—307.

Mądalski J. i współprac. 1961 *Wyniki badań florystycznych Śląska za 1959 r.* *Kwartalnik Opolski Zeszyty Przyrodnicze* 1.

Pałczyński A. 1970 *Dokumentacja geobotaniczna torfowisk rej. Wełtńiec*. *Masz. Min. Roln.*

Schalow R. 1931—1936 *Ergebnisse der schlesischen Phanerogamenforschung... Jahres-Ber. d. Schles. Ges. f. Vaterl. Cultur*. Breslau.

Schube T. 1904 *Flora von Schlesien*. Breslau.

Schube T. 1904—1930 *Ergebnisse der Durchforschung der schlesischen Gefasspflanzenwelt*. *Jahres-Ber. d. Schles. Ges. f. Vaterl.* Breslau.

Szafer W. 1959. *Szata Roślinna Polski*. T. 2.

O interesujących roślinach uroczyska Masłowice w województwie łódzkim

W uroczysku Masłowice (leśn. Masłowice, ndl. Kobile Wielkie) — dominują sztuczne monokultury sosnowe — dwa jednak oddziały leśne są interesujące z punktu widzenia florystycznego. Uroczysko to leży na terenie Wzgórz Radomszczańskich, pomiędzy miejscowościami: Tworowice, Granice, Masłowice, Krery, przy szosie z Radomska do Przedborza, w bliskim sąsiedztwie rezerwatu leśnego „Góra Chełmo”.

W literaturze botanicznej brak jest szczegółowych danych o roślinności uroczyska.

W oddz. 68 na szczególną uwagę zasługuje, leżący w naturalnym obniżeniu terenowym, pododdział „s” i rosnące w nim 200-letnie buki, będące najstarszymi i najbardziej okazałymi drzewami na terenie Wzgórz Radomszczańskich. Bukom towarzyszą: 100-letnie jodły i sosny oraz 80-letnie jawory i świerki. Runo o charakterze mozaikowym — grądowym i borowym — posiada m. in. w swym składzie liczne okazy przyłaszczki, zawilca gajowego i borówki czernicy. Najstarsze buki, w ilości 8 sztuk (dziewiąty buk, o obwodzie 184 cm, znajduje się na chłopskiej łące, w pobliżu granicy oddziału), jak też jodły i jawory występują w miejscach najwyższych i jednocześnie najsuchszych tego wilgotnego na ogół i bardzo żyznego fragmentu oddziału, skupiając się w jego płn-zach. części. Wszystkie buki mają zdrowy wygląd, obficie owocują i intensywnie odnawiają się. Wyjątek stanowią trzy najstarsze. Jeden z nich posiada złamany konar, inny ma ścięty szczyt korony, a u trzeciego rozpoczyna się proces próchnienia. Na sędziwy wiek, imponujący wygląd niektórych buków, dość dużą ich liczbę oraz obfity nałot wpływają najprawdopodobniej korzystne warunki glebowe panujące w pododdziale. Wysoki poziom wód gruntowych, cieki wodne, wilgotne łąki i olszyny sąsiadujące z oddz. 68 powodują natomiast, że wskutek zwiększonego parowania podnosi się znacznie wilgotność bezwzględna powietrza, co stwarza odpowiednie warunki do rozwoju roślinności epifitycznej starych buków. Szczególnie interesująca okazała się flora porostów. Zanotowano takie gatunki, jak: *Thelotrema lepadium*, *Pyronula nitida*, *Ochrolechia androgyna* oraz szereg gatunków z rodz. *Pertusaria*. Interesująca jest zwłaszcza obecność pierwszego gatunku. Nie znaleziono go na korze innych buków rosnących w kilkunastu skupiskach na terenie województwa łódzkiego (B. Halicz, S. Kuziel, 1958 i badania własne niepublikowane). Brak na tych bukach niektórych gatunków charakterystycznych — być może — jest potwierdzeniem gorszych warunków klimatycznych, w jakich znalazł się tu ten gatunek na granicy swego północnego zasięgu.

Zinwentaryzowano buki (ogólna liczba 95 drzew) według obwodów pni, a także najbardziej okazałe jodły (21 drzew), jawory (3) i świerki (3), ze względu na występowanie tych gatunków w pobliżu granicy zasięgu.

Drugim, równie interesującym florystycznie fragmentem lasu jest oddział 75. Graniczy on od południa z oddziałem 68. W pododdziale „f”, na silnie zbielicowanych piaskach luźnych, wilgotnych, pokrytych warstwą murszu, wśród starego drzewostanu sosnowego znajduje się łąka z trzęślicą modrą, biegnąca wąskim pasem (10 X ok. 100 m) z zachodu na wschód. Tu znalazłam w październiku 1970 roku owocujący okaz kosaćca syberyjskiego *Iris sibirica*. Na wiosnę 1971 r. zauważyłam szereg innych skupień tej rośliny. Kosaćce syberyjskie rosną przy południowej ścianie lasu i skupione są w czterech głównych stanowiskach rozciągnię-

Ryc. 1. *Iris sibirica* L. kosaciec syberyjski w uroczysku Masłowice, ndl. Kobiełe Wielkie — The sword-flag in the primeval sylvan range of Masłowice in the Kobiełe Wielkie forest Inspectorate. Fot. J. Hereźniak

tych wzdłuż dłuższej osi łąki, na jej skraju, w zagłębieniach różnej wielkości. Ponadto występuje tu kilka małych skupień tego gatunku. W czerwcu 1971 roku kosańce kwitły bardzo intensywnie. Ogółem naliczono 260 kwitnących egzemplarzy (ryc. 1).

Obok kosańca występowały najliczniej: trzęślica modra, przytulia północna, groszek żółty, trzcinnik piaskowy, storczyk szerokolistny oraz

inne gatunki. W warstwie krzewów rosną pojedyncze okazy brzozy, świerka pospolitego, kruszyny pospolitej.

Ze względu na zaplanowane wycinania sosen w uroczysku Masłowice, a także projekt zmeliorowania przylegających do uroczyska bardzo wilgotnych łąk — stosunkowo duże stanowisko prawnie chronionego kosańca syberyjskiego może ulec w przyszłości zagładzie. W jego pobliżu rosną stare zabytkowe buki, odznaczające się u granicy swego naturalnego zasięgu wyjątkowo okazałymi rozmiarami, którym w ramach przewidywanych cięć zagraża niebezpieczeństwo.

Krystyna Czyżewska

PISMIENICTWO

Halicz B., Kuziel S. 1958 *Materiały do flory porostów Wyżyny Łódzkiej*. Zeszyty Naukowe UŁ, Nauki Mat.-Przyr. ser. II (4) : 101—125.

OCHRONA ZWIERZĄT

Nowe stanowiska remiza *Remiz pendulinus* w województwie bydgoskim

Do niedawna w piśmiennictwie ornitologicznym nie było informacji o występowaniu remiza *Remiz pendulinus* na terenie powiatu Sępólno Krajeńskie, w województwie bydgoskim.

Dobrowolski i Nowak (1965) w swoim opracowaniu nie podają żadnego stanowiska dla tego powiatu. Pierwsze wiadomości o stanowiskach remiza w powiecie sępoleńskim podał autor niniejszej notatki w 1967 r. W następnych latach znaleziono nowe stanowisko tego ptaka: jesienią 1970 r. miejscowy rybak K. Szymański znalazł gniazdo remiza umieszczone na olszynie nad jeziorem Mochel w Kamieniu Krajeńskim.

Dwa gniazda tego ptaka umieszczone w pobliżu siebie na topolach, należące prawdopodobnie do jednej pary, znalazł O. Głogowski w połowie października 1971 r., w miejscowości Peperzyn nad 5-hektarowym stawem, będącym jego własnością. Jedno z nich będące gniazdem lęgowym znalazła przekazał autorowi.

Tomasz Kutzner

PISMIENICTWO

Dobrowolski A., Nowak A. 1965 *Występowanie remiza *Remiz pendulinus* (L.) w Polsce*. Acta orn., 9, 2 : 77—119, Warszawa.

Kutzner T. 1987 *Materiały do awifauny Polski IV. Remiz pendulinus (L.) — remiz*. Acta orn. 10, 2: 34. Warszawa.